

דבר העורך

מעמד 'כבוד התורה'

להראות לציבור: מצות הגבהת ספר תורה
מעלתה גדולה מאוד, הגבהה אינה רק 'כבוד' לכבוד המקבל, אלא שיש למגביה מטרה ותפקיד עם אחריות, להחזיק היטב בגובה את ספר התורה, שלא יפול חס ושלום מידי, ולהראות לכל הציבור שבבית הכנסת את כתב הספר תורה.

סדר הכיוונים המדויקים שהתבררו בגיליון, חשובים ונצרכים לכתחילה, ואינם מעכבים בדיעבד, והעיקר המעכב שחובה להקפיד עליו, שכולם יראו את כתב התורה הקדושה, בפרט בחצאי סיבוב שמצוי שאינו משלים את הצדדים.

ועורך הג"ר אפרים גרינבלט זצ"ל (בהסכמה להגרא"י הופמן) שחשוב מאד להקפיד בשעה שמסתובבים עם הספר תורה בהגבהה, לטובב במתינות את ספר התורה לכל הצדדים כהלכה, שכולם יראו כראוי את הכתב.

לא מספיק הגבהה כרוח סערה שמסתובב ומוריד מיד, בבחינת 'מדאגבהיה נפק ביה' (סוכה דף מב.), שאי אפשר לראות כך את הכתב והאותיות כראוי, ולעיתים חלק מהציבור לא זוכים לראות.

וכתב בשערי אפרים (שער י סעיף יד), ובמשנ"ב (סימן קמז ס"ק ז) שאין הסגן רשאי לכבד בהגבהה למי שידייו רותתין הרבה, או לזקן ותש כח, שידוע שהוא מגביהו לשבת מיד, כי אין לו כח להחזיקה זמן מה כלפי העם שיוכלו להסתכל היטב, וגם האיש ההוא צריך למנוע נפשו מזה.

והתבטא בשו"ת בצל החכמה (חלק ה סימן נד), שצריך להתחזק ולדעת כיצד לקיים דין הגבהת התורה כדן, שהוא דבר חשוב וחמור, המתקיים פעמים רבות, ובקרב צבור ברוב עם, ובכל זאת מקיימים אותו הרבה פעמים שלא כדינו ותיקונו.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'כיוון הגבהת התורה'

מִשֶׁה אָמַת וְתוֹרָתוֹ אָמַת

תקציר הנושאים: בסדרת הגיליונות בנושא קריאת התורה, גיליון 468 'חיוב קריאת התורה'. גיליון 469 'השלמת קריאת התורה'. גיליון 470 'עמידה בקריאת התורה'. גיליון 471 'עמידה בעשרת הדברות'. גיליון 472 'הגבהת ספר תורה'. בגיליון הנוכחי מספר 473 בנושא 'כיוון הגבהת התורה', יבואר פרטי ההלכות בהגבהת ספר תורה, מהו הסדר הנכון, לאיזה צד צריך להסתובב בהגבהת התורה, ומדוע? האם להסתובב תחילה לימין, או תחילה לשמאל. שני חצאי סיבוב, או סיבוב שלם? וביאור ההבדל אם הכתב לכיוון המגביה, או אם הכתב לכיוון הציבור.

1. צורת הסיבוב

להראות הכתב: כתוב במסכת סופרים (פרק יד הלכה ח / יד), הובא ברמב"ן (דברים פרק כז פסוק כו), ובבית יוסף ובשו"ע (סימן קלד סעיף ב), שצריך להראות את הכתב לעם העומדים לימינו ולשמאלו, ומחזירו לפניו ולאחוריו, שמצוה על כל אנשים ונשים לראות את הכתב.

מאיך הדרכי משה (סימן קמז), מצטט את המסכת סופרים, ומדלג על המילים הללו של לימינו ולשמאלו וכו'. וכן השערי אפרים (שער י סעיף יג), והלבוש (סימן קלד סעיף

לכיוון המגביה, כיון שהוא עוסק בו, כבוד התורה שיהא כתב נגד פניו. ולמרות שאחד מגביה ואחד גולל, עיקר הגלילה נעשית על ידי המגביה שאוחז את הספר תורה בידו, לכן צריך שיהיה הכתב כנגד המגביה ולא כנגד הגולל.

והנה, בשמחת תורה המנהג בהרבה קהילות האשכנזים לעשות את הגבהה של 'וזאת הברכה' כאשר מחזיקים את הכתב לגבי הציבור, לכבוד שמחת התורה. וכתב **בשערי אפרים** (שער י סעיף יג, סעיף טז), שיגביה כאשר הכתב כלפי פניו, ואין להפך הכתב נגד הציבור, שאין לעשות נגד המנהג, וגם נראה כמזלזל שמסתיר פניו מהביט בכתב הספר תורה, ויש שעושים כך בשמחת תורה לשם שמחה של מצוה, ואין נכון.

ומאידך **בשערי אפרים** (שער ח סעיף סב) הביא מנהג זה לגבי שמחת תורה, להפוך את הכתב לכיוון הציבור לכבוד התורה, והזהיר שיעשה כן רק מי שבכווחו לעשות כך בלי מכשול, ויוכל לפתוח היטב להראות הכתב לעם.

וכתב **באשל אברהם** (בוטשאטש סימן תרסט) ומה שנהוגים להפך הספר תורה בהגבהתה בלילה וביום שמחת תורה הקדוש, נראה שהוא על דרך **המשנה** (אבות פרק ה

משנה כב) הפוך בה והפוך בה, בעת סיומה והתחלתה שזה בחינת הפוך בה.

3. כל פניותיך לימין

סביב המזבח: מבואר **בגמ'** (יומא דף טו: יז: סוטה דף טו: זבחים דף נג. סב:), כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין, וביאר **רש"י** (זבחים דף נג. ד"ה ובא לו) שהמסובב את המזבח מקיף לצד ימין, כאשר פניו לכיוון המזבח, צריך ללכת לימינו.

וכן לגבי להביא את הספר תורה מארון הקודש עד הבימה, ולהחזיר את ספר תורה לארון הקודש, פניו לגבי הבימה וצוועד לימינו (הפוך מכיוון השעון).

אבל כאשר עומד על עומדו ומסתובב, כמו בהגבהת התורה, נטילת לולב, ברכת כהנים, נחלקו גדולי האחרונים, האם גם בזה צריך לפנות לימינו (עם כיוון השעון), או שצריך לפנות לשמאלו (הפוך מכיוון השעון).

ב), מזכירים שצריך להראות את הכתב לכל הציבור, ולא כתובים את סדר הצדדים.

2. לאיזה כיוון הכתב

מנהג הספרדים: כתב **הב"ח** (סימן קלד, קמז) בשם **הגהות מרדכי** (סוף הלכות קטנות) שהביא את מנהג **מהר"מ מרוטנבורג** כשהיה מגביה את ספר התורה, היה מראה את הכתב לעם, וסיים שכן משמע במסכת סופרים. מדייק הב"ח, שלפי מהר"מ מרוטנבורג ומסכת סופרים מגביה כאשר הכתב כלפי הציבור, שאם לא כן מה חידש המהר"מ מרוטנבורג.

ומסיים הב"ח, שהסכימו לזה **הרא"ש והטור ורבינו ירוחם** שלפי המסכת סופרים הכתב כנגד הציבור, כדי שלא יפסיק גוף המגביה בין הכתב ובין העם. ואחר כך בשעת גלילה יהפוך את הכתב מול הגולל.

מנהג האשכנזים: וסיים הב"ח בשם **המהרי"ק** (שורש נד), שכיום המנהג להחזיק את הכתב כנגד המגביה, כך

לא צריך להפוך את הספר תורה בשעת גלילה, וגם זה נחשב מראה פני כתיבתו לכל, ואין לשנות.

פירוש מחודש מביא **השיירי כנסת הגדולה** (הגהות ב"י סימן קלד) שהמהר"ם מסביר את המסכת סופרים, שהמגביה של

הספר תורה לא מסתובב עם פניו לשום כיוון, אלא עומד ופניו למזרח, ומרים את הספר תורה, ומסובב את הכתב לצד ימין ואחר כך לשמאל, ומחזירו לפניו כאשר הכתב לכיוון פניו, כדי שהעומדים מאחוריו שפניהם לכיוון מזרח יראו את הכתב, ואחר כך מסובב את הכתב נגד פניו, כדי שהיושבים למערב יראו.

ומסיים, שאינו יודע מדוע מוכרחים להסביר כך, ולא לפרש כפשוטו שהמגביה מסתובב עם הספר והכתב מול פניו.

וראה **בנחלת יעקב** (על המסכת סופרים), שפירש את דברי **המסכת סופרים** (פרק ג הלכה יא), "ולא יאחזו ויוציא הכתב בחוץ", שהכוונה שצריך להחזיק את הכתב לכיוון המגביה.

וכן נוקט **הרמ"א** (סימן קמז סעיף ד), וכפי שביאר **המשנ"ב** (ס"ק טז), שלפי מנהגו צריך להחזיק את הכתב

עם הימיני, ואין טעם להתחיל בנר השמאלי, שנמצא שהתחיל עם השמאלי במקום הימיני, ומדוע הסוף עדיף יותר מההתחלה של ההדלקה שהיא העיקרית. ואינו דומה ללולב שמסובב את ידו לנענע את הלולב לרוחות השמים, ועליו לבחור את צד הימין לנענע אליו.

4. תרתי דסתרי!

מנהגים חלוקים: במסכת סופרים מבואר שיראה קודם לעומדים בימינו, נמצא אם כן באופן שהכתב לכיוון המגביה, ומטה את הספר תורה לכיוון העם העומדים בימינו, נמצא שפונה לצד שמאלו, והרי נפסק להלכה שכל פניותיך לא יהיו אלא לימין, וכיצד מתיישבים שני הדינים כאחד.

מנהג הספרדים: דברי המסכת סופרים להראות תחילה לעם העומדים לימינו, מובן היטב לפי מנהג רוב קהילות עדות המזרח, שמגביהים את הספר עם הכתב לכיוון העם, ולא כלפי המגביה, ואפשר בשופי לקיים את המסכת סופרים ככתבו וכלשונו, יחד עם הכלל של 'כל פינות', שכן הכלל של 'כל פינות' אומר שצריך להסתובב לימין, וכאשר מחזיק את הספר תורה עם הכתב לכיוון הציבור, הציבור שלימינו יראה את הכתב, נמצא שקיים את מה שכתוב במסכת סופרים להראות תחילה לעם העומדים לימינו, ואפשר לשער שכך היה המנהג בזמן שנכתב המסכת סופרים.

מנהג האשכנזים: אמנם לפי מנהג האשכנזים מקדמת דנא, וקצת מקהילות עדות המזרח, מגביהים את הספר תורה כאשר הכתב כלפי המגביה, וכאן מתחילה השאלה, שיש שני דברים הסותרים זה את זה, מצד אחד מבואר במסכת סופרים, שצריך להראות קודם לציבור שעומדים בצד ימין, ואם כן צריך להסתובב לכיוון שמאל, כדי שיראה את הכתב לעומדים לימינו. מצד שני לפי הכלל שכל פינות שאתה פונה יהיו דרך ימין, צריך להסתובב לכיוון ימין, ואם כן יראו תחילה העומדים לשמאל.

והשאלה האם להעדיף את הכלל של כל פינות, או את פשוט לשון המסכת סופרים, ויש מנהגים רבים מה לעשות למעשה, יש דעות האם לעשות סיבוב שלם, או שני חצאי סיבוב, ושאלה זו שייכת גם לפי מנהג ספרד. ושאלה נוספת האם להעדיף להסתובב לצד ימין, למרות שיראו תחילה העומדים משמאל, או עדיף להסתובב לצד שמאל בכדי שיראו תחילה העומדים מימין. ושאלה זו שייכת רק לפי מנהג אשכנז, שהכתב כלפי המגביה.

שיטת רוב הפוסקים: לדעת רוב הפוסקים, הדין של 'כל פינות' מחייב להסתובב לצד ימין ולא לצד שמאל. וכן מפורש ב**שו"ע** (סימן תרנא סעיף י') לגבי לולב, שצריך להסתובב לימין.

וכמבואר ב**באר היטב** (סימן קלד ס"ק ד), שאין הכי נמי לגבי הולכת הספר תורה מארון הקודש לבימה, וחזור מהבימה לארון קודש, צריך ללכת הפוך מכיוון השעון, כיון שפניו לגבי הבימה נמצא שמהלך לימינו, וכמו במזבח שפניו למזבח ומהלך תמיד לימינו הפוך מכיוון השעון, אבל בהגבהה שעומד על עומדו ומראה את הכתב לעם, אז 'נהפוך הוא' צריך להסתובב לכיוון ימינו (עם כיוון השעון).

שיטה יחידאה: מאידך לשיטת ה**לבוש** (סימן קכח סעיף יז, סימן תרנא סעיף יא), הובא בכמה **אחרונים**, הדין של 'כל פינות' אומר שצריך ללכת לצד שמאל. כי דרך בני אדם כשעומדים ופניהם למזרח, פונים עצמם לשמאלם. וכן דרך הכתיבה בלשון קודש מימין לשמאל. ולכן לגבי ברכת כהנים ולולב צריך להסתובב סיבוב שלם לשמאל (הפוך מכיוון השעון).

ונחלקו עליו בתוקף ה**באר שבע** (סוטה דף טו:), והפרי **חדש** (סימן קכח סעיף יז), ונוקטים שצריך להסתובב לימין. וכתב ב**שו"ת חתם סופר** (חלק א סימן קפז) ששיטת כל הפוסקים היא להיפך משיטת הלבוש. וכן כתב ב**שו"ת בצל החכמה** (חלק ה סימן נד) שרוב גדולי האחרונים דחו את דברי הלבוש.

דעת המשנ"ב: ה**משנ"ב** פסק בהרבה מקומות (סימן קכח ס"ק סא, סימן קלד ס"ק ט, סימן קמא ס"ק כד, סימן תרנא ס"ק לז, מז) בפשיטות שצריך לפנות לימין, ולא רק כאשר מפנה את גופו, אלא גם כאשר מפנה רק את ידו, צריך להסתובב לימין. שהרי לגבי לולב כתב ה**משנ"ב** (סימן תרנא ס"ק מז) להפנות את הלולב לבד ולא את גופו, ובכל זאת נוקט שצריך להסתובב לימינו.

ויוצא מהכלל, לגבי נר חנוכה **שבביאור הלכה** (סימן תרעו סעיף ה ד"ה כדי להפנות לימין) הביא ג' שיטות, דעת השו"ע, ודעת רש"ל והגר"א, ודעת הט"ז, והסיק ש'כל אחד יעשה כמנהגו'.

ויסוד דברי הביאור הלכה שורשו ב**ט"ז** (סימן תרנא ס"ק יב - יג, סימן תרעו ס"ק ו, סימן תרסז), שסובר כלבוש רק בנרות חנוכה שצריך להדליק תחילה את הנר הימיני, לפי שכל הנרות לפניו והחשיבות הוא להתחיל

ריח), **רבי יששכר דב גולדשטיין** (בהסכמה להגרא"י הופמן), **ומשנת יוסף** (חלק ו סימן נ, חלק יד סימן פט), **והגרי"ז גוסטמן זצ"ל** (עדות הגרא"י הופמן שכך נהגו בישיבתו ראמיילעס בוילנא), **והמנחת יצחק זצ"ל** (עדות הגרא"י הופמן שכך נהגו בבית מדרשו), **וכ"ק האדמו"ר יחיאל יהושע מביאלא זצ"ל** (פסקי תשובות סימן קלד אות ה הערה 20), **וכ"ק האדמו"ר מרחמסטריווקא שליט"א** (עדות מקורביו לרבני הילכתא, ומוסיף מעלה נוספת שמצדד עצמו מאוד, שלא יסתיר לציבור את הספר תורה בשעת ההגבהה), **והג"ר עמרם פריד שליט"א** (בהוראה לרבני הילכתא), ועוד.

הנחת היסוד של שיטה זו היא שצריך סיבוב שלם, והסיבה שעושים לצד ימין הוא משום הכלל של 'כל פינות', וכמו בברכת כהנים ונענוע לולב, שמסובב סיבוב שלם לימין, ומעדיפים שהמגביה יסתובב לימין, למרות שהעומדים לשמאלו יראו לפני העומדים לימינו.

והוסיף **המאמר מרדכי**, למרות שפשטות המסכת סופרים והשו"ע משמע שני חצאי סיבוב, ולא סיבוב אחד שלם, המנהג אינו כן ועושים סיבוב שלם לימין. ויתכן עוד לדחוק שכוונת המסכת סופרים שצריך להראות את הכתב לכל

הנוכחים בבית הכנסת, ולא התכוונו לומר את סדר ההגבהה.

וכתב **בשבט הלוי**, למרות שפשטות השו"ע וחלק מהראשונים לא נראה כך, מכל מקום צריך לנהוג כפי שהכריע במשנ"ב.

וצידד **במשנת יוסף**, לדחוק שגם השו"ע סובר שמגביה כאשר הכתב לכיוון המגביה, ובכל זאת נוקט השו"ע שצריך להגביה תחילה לימינו ונמצא שרואים תחילה העם העומדים לשמאלו, וכמנהג האשכנזים.

שיטה ב': החזו"א (ארחות רבינו חלק א עמוד קמג, חלק ג עמוד רטז, וראה הוראות והנהגות להגרמ"ק עמוד שט אות יג) עשה הגבהה באופן של סיבוב שלם לצד ימין, אלא שבסוף כאשר פניו למזרח, הוסיף עוד והסתובב קצת לימינו ושוב חזר למזרח.

לא התבאר מה הטעם בתוספת זו; **הג"ר מאיר**

ולכאורה, בשמחת תורה כאשר עושה הגבהה עם הכתב לכיוון הציבור, חלק מהשיטות דלהלן יתבטלו, שהרי יכול לצדד לימינו ולקיים כל פינות, יחד עם קיום דברי המסכת סופרים להראות את הכתב לעומדים לימינו.

5. סיבוב שלם

שיטה א': שיטת רוב הפוסקים, שצריך לעשות סיבוב שלם לצד ימין, שעומד לצד מזרח (לשון המשנ"ב ס"ק ט 'והוא עומד במזרח התיבה', והכוונה שעומד במערב התיבה, ופניו כלפי מזרח התיבה), ומסתובב עם גופו לצד ימינו, בכיוון מחוגי השעון, שהוא לכיוון צד דרום, ואחר כך מסתובב עם גופו לצד שאחריו למערב, ואחר כך לצד שמאלו, שהוא לכיוון צד צפון, ואחר כך שב לעמוד עם פניו למזרח ויושב. נמצא לפי סדר זה, שמראה תחילה לעומדים לשמאלו.

וכמבואר **בבאר שבע** (סוטה

דף טו: סוף פרק ב), **ומקור חיים** (לחות יאיר קלד סעיף ב), **ופרי חדש** (סימן קלד סעיף ב), **ובמנהגי אמשטרדם** (פרק ו סעיף ד אות ד), **ובאר היטב** (סימן קלד ס"ק ד), **ומאמר מרדכי** (סימן קלד ס"ק ב), **ואפיקי מגינים** (סימן קלד), **וספר פדה את אברהם** (מערכת ה אות ט), **וארחות חיים**

(ספינקא סימן קלד סעיף ב), **ומשנ"ב** (סימן קלד ס"ק ט, וציין למה שכתב בסימן קכח ס"ק סא לגבי ברכת כהנים שמסתובבים לימין), שצריך לעשות סיבוב שלם לימין.

וכן האריך להוכיח **הג"ר אברהם יצחק הופמן שליט"א** בקונטרס מיוחד שכתב לעורר את הציבור שכך צריך לעשות, כהכרעת הפוסקים, והובא בהסכמות לקונטרסו (ניתן לקבל במערכת הילכתא), שהסכימו לדבריו **הרבה מפוסקי זמננו**, וכן נוקטים **הגרש"ז אויערבאך זצ"ל** (הליכות שלמה תפילה פרק יב סעיף כח), **והג"ר אפרים גרינבלט זצ"ל** (מחבר שו"ת רבבות אפרים, בהסכמה להגרא"י הופמן), **ובשו"ת בצל החכמה** (חלק ה סימן נד), **והג"ר בנימין יהושע זילבר זצ"ל** (שו"ת אז נדברו חלק ט סימן מב, חלק י סימן יח), **ובירור הלכה** (תנינא עמוד שלג), **והג"ר הלוי ואזנר זצ"ל** (שבט הלוי חלק ט סימן כו), **והגרא"ל שטיינמן זצ"ל** (כאיל תערוג תפילה עמוד

של 'כל פינות לימין' אומר להסתובב הפוך מכיוון השעון, ואם נניח שסבר שצריך לעשות סיבוב שלם, ולא שני חצאי סיבוב, יוצא שצריך לעשות סיבוב שלם, הפוך מכיוון השעון, שהרי המשנ"ב מדמה הגבת התורה לברכת כהנים, ולגבי ברכת כהנים כתב ה**לבוש** (סימן קכח סעיף יז) בפירוש שצריך לעשות סיבוב שלם לשמאל.

6. שני חצאי סיבוב

שיטה ה': מנהג עדות המזרח (י.ש.), וכן הוא פשוט **השו"ע** (סימן קלד סעיף ב), כמבואר **במשנה הלכות** (חלק יא סימן קג), מנהג הספרדים להחזיק את הכתב לכיוון הציבור, ועושה שני חצאי סיבוב, תחילה מסתובב לצד ימינו, ומראה לעם העומדים לימינו, ואח"כ לצד שמאלו, ומראה לעם העומדים לשמאלו.

וכן למנהג האשכנזים שמחזיקים את הכתב לכיוון המגביה, **מנהג בריסק ודושינסקיא**, להגביה שני חצאי סיבוב, תחילה חצי סיבוב לימינו עד צד מערב וחוזר למזרח, ואחר כך חצי סיבוב לשמאלו עד צד מערב וחוזר למזרח, ואותם שני חצאים יהיו באופן של לפניו ולאחריו, שתוך כדי שמראה לימינו ולשמאלו בשני חצאי סיבוב, יראו גם העומדים לפניו ולאחריו.

כלומר, שהמהלך של חצאי סיבוב, יסודו בלשון המסכת סופרים, שלא כתוב רוחות השמים ברצף, אלא ימינו, שמאלו, לפניו ולאחריו. משמע שאינו סיבוב שלם ברצף, אלא חצי להראות לימינו, וחצי להראות לשמאלו, ואותם שני חצאים יהיו באופן שיראו אותו לפניו ולאחריו. ובמשנה הלכות תמה על המשנ"ב, שאינו כמסכת סופרים והשו"ע, ומצדד לדחוק שגם המשנ"ב כוונתו לדברי המסכת סופרים לעשות שני חצאי סיבוב, תחילה חצי סיבוב לצד דרום, ואח"כ חצי סיבוב לצפון, ולא שעושה סיבוב שלם. ובכל אופן, הוא מצדיק את המנהג של שני חצאי סיבוב.

שיטה ו': לדעת הגרי"י פישר זצ"ל (אבן ישראל חלק ח סימן יא, הליכות אבן ישראל שבת חלק א עמוד קפב), צריך לעשות שני חצאי סיבוב, תחילה חצי סיבוב הפוך מכיוון השעון, ואח"כ חצי סיבוב עם כיוון השעון.

והמטרה היא לקיים את דברי המסכת סופרים כפשוטו, להראות תחילה לעם העומדים לימינו, ואין חיסרון במה שהוא בעצמו סובב לשמאלו, כי בהגבה עיקר המטרה הוא שהציבור יראה את הכתב, והעם

גריינימן שליט"א (בשיחה עם רבני הילכתא) צידד לבאר, שמא חשש החזו"א שלא השלים את כל הסיבוב, ולכן הוסיף עוד מעט. **בקונטרס לתורה וחופה** (עמוד סט), פירש שבהתחלה לא תמיד כולם רואים, כי לוקח זמן עד ששמים לב שעושים הגבהה וקמים ממקומם לכבוד התורה ואומרים וזאת התורה, ולכן הוסיף עוד קצת כדי שכולם בוודאי יראו. בספר **מאיר עוז** (חלק ה עמוד קכט) הציע שמא חיפש מקום לשבת. וצ"ע.

שיטה ג': חידוש גדול כתב הג"ר **חיים שאול גריינימן זצ"ל** (חידושים וביאורים מגילה דף לב. עדות תלמידיו לרבני הילכתא), וכן הנהיג למעשה, לעשות סיבוב שלם לצד ימין, אלא שלפני התחלת הסיבוב, מסובב את הספר תורה לשמאלו בלי לסובב את גופו, כדי לקיים את דברי המסכת סופרים להראות תחילה לעם העומדים לימינו, שזבה הוא מחשיב את הימין.

והמעלה בפשרה זו, שאינו מפסיד את הכלל של 'כל פינות לימין', כי עומד במקומו ואינו פונה לשמאלו, רק מסובב את הספר בכדי להראות לעומדים לימינו, ואחר כך פונה לימינו ועושה סיבוב שלם, ויש לשהות מעט בכל צד כשמראה להם. וכך זוכה לקיים את הסדר המדויק שכתוב במסכת סופרים.

[העירו על מהלך זה, שהרי יש 'כל פניות לימין' גם כשמסובב רק עם היד לצד שמאל, ולא רק על הסיבוב של הגוף, כמו שמצינו לגבי נר חנוכה ולגבי לולב, וכמו שאינו רוצה לסובב את הגוף, כך שיהיה אסור לסובב את היד. עוד העירו, שהעושה כן צריך לאמוד את כחו, ולהיות בטוח שלא יגרם בזיון לתורה חס ושולם כאשר מסובב רק את ידיו לצד שמאלו].

וסיפר הג"ר **מרדכי דוד אדלר שליט"א** (לתורה לחופה עמוד ע, ובעדותו לרבני הילכתא), שנוהג למעשה כפי שביירר אביו הג"ר **יצחק אדלר זצ"ל** שצריך לעשות סיבוב שלם לימין, וקודם לכן להראות לעומדים לימין בלי להסתובב, כדי לקיים את המסכת סופרים, וכשיטת הגר"ח גריינמן. ומעיד הג"ר מרדכי דוד, פעם אחת עשיתי כך הגבתה התורה בפני הגרש"ז **אויערבאך זצ"ל**, ושבחני הגרש"ז א' ואמר לי בשמחה, 'זו הגבהה כהלכתה'.

שיטה ד': לשון ה**לבוש** (סימן קלד סעיף ב) 'ומראה פני כתיבת הספר תורה לעם לכל הצדדים', ולא כתב כיצד לבצע את הסיבוב. אולם לפי חשבון שיטתו שהכלל

ביעור חמץ בשבת כהלכה

ידיעה חשובה: בשנה זו בה חל ערב פסח בשבת, כפי שקורה לעיתים רחוקות פעם בכמה שנים. והעיר חכם אחד שמניסיון העבר בפעמים הקודמות, קרה בהרבה מקומות שאנשים רצו לבער את שאריות החמץ בשבת, וזרקו לאסלה שקיות ניילון עם פירורי חמץ, או פיתות שלמות שלא הצליחו להתפורר ולהישפך לביוב, וכך נגרמו סתימות רבות במערכות הביוב מחמת הפסולת הבתלי שגרתית, ונגרם עוגמת נפש גדולה למשפחות רבות, כאשר הביוב צף ועלה בביתם בעצם יום השבת ובליל הסדר.

העצה היעוצה לבער את החמץ כראוי, לפורר את החמץ לתוך האסלה, ולהוריד את המים בכל ממות סבירה, ולא בכמות גדולה בבת אחת. שקיות עם פירורים יש לנער את הפירורים לתוך האסלה ולא לזרוק שקיות לאסלה, ואם יש פירורים דבוקים, לשטוף אותם בכיור האמבטיה, או לשפוך חומר שפוגם אותם מאכילה, וכל זה לפני סוף זמן האכילה כדי שלא יהיה מוקצה.

ויש פתרון פרקטי קל ופשוט, להשרות את גושי החמץ בדלי עם מים, ואחרי כמה דקות החמץ מתמוסס, ובקלות יוכל להורידו באסלה בלי לגרום לסתימות.

בקומות הגבוהות של הבניינים הגבוהים, מצוי שהלחץ של המים בברז אינו מספיק חזק, ובפרט כאשר כל השכנים צורכים מים בו זמנית עבור ביעור חמץ, ומומלץ להתכונן מראש ולמלא דליי מים בשפע עבור ביעור החמץ.

ויהי רצון שנוזה לבער את החמץ בשלימות כראוי, בלי להפוך את שמחת השכנים לתוגה וצער חלילה, ונוזה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים במהרה בימינו אמן.

את הכתב לציבור, ואולי גם כאשר מראה את הכתב רק לחלק מהציבור.

והוסיף בשו"ת בצל החכמה, שגם באופן שכל הקהל בצפון ומיד כשפונה לימינו כבר ראו הקהל, מכל מקום צריך לעשות סיבוב שלם דרך ימין.

וכתב בשבט הלוי (חלק ט סימן כו) שאם כל הקהל מתקברים לספר תורה ורואים את הכתב מיד בהגבהה, אין צריכים כלל להקיף בסיבוב, שעיקר המצוה בהקפה היא כדי להראות לקהל, ולכן כשמתקברים הקהל סביב הספר, כבר מקיימים את עיקר המצוה.

על דרך זה הורה הגרש"ז אוערבהך זצ"ל (הליכות שלמה תפילה פרק יב סעיף כח) שאם ברוח אחת אין אנשים, אינו צריך לפנות לשם.

מקורות: קונטרס החזרת עטרה ליושנה בעשית הגבהת ס"ת כהלכתה (כולל ההסכמות שלא פורסמו), הקריאה בתורה והלכותיה (פרק נה סעיף י'), קונטרס לתורה לחופה בעניני הגבהה וגלילה (עמוד סח), פסקי תשובות (סימן קלד ס"ק ה), ניתן להשיג את המקורות במערכת הילכתא.

העומדים לצד ימינו הם שרואים ראשונה את הכתב, ובכך הוא מקיים את הדין של 'כל פינות' שגורם בהגבהתו שהציבור העומדים לימינו יראו את הכתב, והולכים לפי ימין של הרואים את הכתב, ולא לפי סיבוב של המגביה, ודוחק שזה כוונת המאמר מרדכי והמשנ"ב, ומה שכתבו לפנות לימינו, כוונתם להראות את הכתב לעומדים לימינו.

7. לכתחילה ובדיעבד

ברוך אשר יקים: כתב בשו"ת בצל החכמה (חלק ה סימן נד) פשוט וברור שגם אם שינה ולא עשה כסדר הנכון להגבהה אינו נכלל באורו, שקיים מצות הגבהה אלא שביטל את הדין של 'כל פינות' ודין זה אינו לעיכובא, ולא צריך לפנות שוב לימין, שכבר הראה לציבור את הכתב. וכל שראו כל הקהל, למרות שלא עשה הגבהה בכיוון הנכון, הרי הוא בכלל 'ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת'.

ומה שכתב הרמב"ן בביאור דברי הירושלמי, שהארור הולך על מי שאינו עושה הגבהה כדון, היינו שאינו מראה

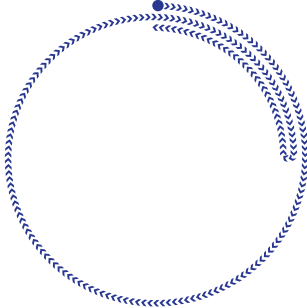
מזרח / ארון קודש

**השיטות
בהגבת התורה**

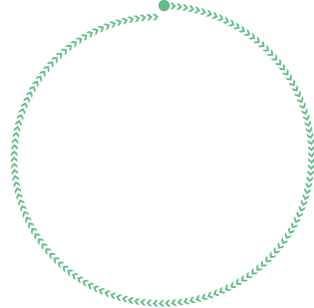
ימין המגביה - בכיוון השעון → בימה ← שמאל המגביה - הפוך מכיוון השעון

תרשים ו'

כל יחידות שמורות ©

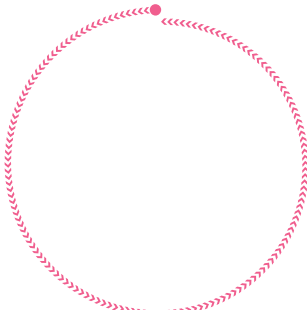

א. סיבוב שלם בכיוון השעון - דרום מערב - צפון
מזרח (ידעת רוב הפוסקים וכן מנהג העולם)

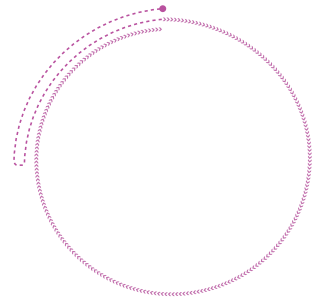

ב. סיבוב שלם בכיוון השעון ועוד מעט - דרום מערב - צפון
מזרח (ארחות רבינו שכך עשה החזו"א)

צפון

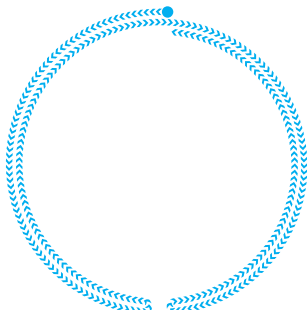

ג. הספר תורה בלבד - חצי סיבוב הפוך מכיוון השעון - צפון עד תחילת מערב - אחר כך סיבוב שלם בכיוון השעון - דרום מערב - צפון מזרח (הג"ר חיים גריינמן)

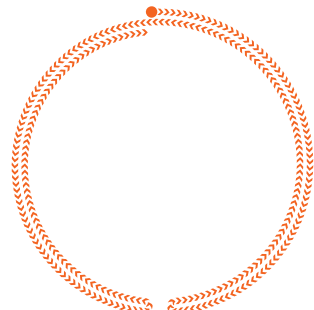

ד. סיבוב שלם הפוך מכיוון השעון - צפון מערב - דרום - מזרח (לשיטת הלבוש)

דרום

ה. חצי סיבוב בכיוון השעון ואחר כך חצי סיבוב הפוך השעון - צפון עד תחילת מערב - אחר כך חצי סיבוב בכיוון השעון - דרום עד תחילת מערב - אחר כך חצי סיבוב הפוך השעון - דרום עד תחילת מערב (מנהג עדות המזרח)

ו. חצי סיבוב נגד כיוון השעון ואחר כך חצי סיבוב בכיוון השעון - צפון עד תחילת מערב - אחר כך חצי סיבוב בכיוון השעון - דרום עד תחילת מערב (מנהג הגרי"י פישר)

מערב

משיב כהלכה

הפרס השבועי 100 שקל מזומן
הזוכה בפרס גיליון 472 בסך 100 שקל מזומן
הבחור החשוב כמר שמחה בונים פלר הי"ו
ישיבה גדולה לעלוב בית שמש

שאלה: מהו שורש וגדר חיוב הקריאה של 'שנים מקרא ואחד תרגום', ומדוע?

ביאור ומקורות: מה השכר של מי שמקפיד על כך? והאם יש בזה דין חינוך בקטנים? אדם שמשופק אם קרא האם חייב לחזור ולקרוא?

גמ' (ברכות דף ח.), אוצר הגאונים (ברכות שם), שו"ת הרשב"א (חלק א סימן רו), שולחן ערוך (סימן רפה סעיף א), לבוש (סעיף א), אליה רבה (ס"ק ג), פלא יועץ (ערך פרשיות), ערוך השולחן (סעיף ב), אגרות משה (או"ח חלק ה סימן יז), הליכות שלמה (תפילה פרק יב סעיף לז), חוט שני (שבת חלק ד עמוד קיג), משנת יוסף (חלק ו סימן פא), שבט הלוי (חלק ח סימן מז), תשובות והנהגות (כרך א סימן רסא, סימן תקמד).

במדור זה מופיעה שאלה בנושא הגיליון הבא, כל השולח תשובה נכונה, בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), יכול לזכות בפרס. בחירת הזוכה על דעת רבני הילכתא ולפי החלטתם הבלעדית. התשובות המובחרות יושלבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

- ניתן להגיש תשובות באחת מהאפשרויות הבאות.
- קו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שלוחה 4
- עמדות 'נדרים פלוס' לקהילות, קופת 'הילכתא' - 'נומק הפשוט'
- חדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
- בפקס מספר 6507823-1532
- במייל 5047867@gmail.com

ברכת מזל טוב לידיד הילכתא הג"ר שרגא לוי שליט"א
לרגל הולדת בתו תחי' בשעט"מ. יהי רצון שיזכה לרעות ממנה ומכל צאצאיו רוב נחת דקדושה, אמן.

דינים העולים

א. **כל הציבור:** כתוב במסכת סופרים שצריך להגביה את התורה ולהראות כתיבתו לעם העומדים לימינו ולשמאלו, ומחזירו לפניו ולאחוריו.

ב. **לימינו:** כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין, סביב הבימה הולך הפוך מכיוון השעון. ולגבי מצוה שאינו הולך ממקומו, כמו לולב וברכת כהנים, לדעת רוב הפוסקים מסתובב עם כיוון השעון, ולשיטת הלבוש מסתובב מכיוון השעון.

ג. **מנהגים:** מנהג הספרדים להגביה כאשר הכתב לכיוון הציבור. נמצא כשמסובב לימינו, מראה תחילה לעומדים לימינו, ומקיים את המסכת סופרים. אבל מנהג האשכנזים שהכתב לכיוון המגביה, ויש כאן 'תתי דסתרי', שאם יסתובב לימינו משום 'כל פינות' יראו תחילה העומדים לשמאלו, ונאמרו בזה 'שיטות.

ד. **סיבוב שלם:** א. לדעת רוב הפוסקים, עושה סיבוב שלם לימינו (לכיוון השעון) ומראה תחילה לעומדים משמאלו. ב. החזו"א הוסיף לאחר הסיבוב השלם עוד מעט, וחזר. ג. הגר"ח גריינמן חידש פשרה, סיבוב שלם לימינו, ולפני כן סיבב רק את הספר תורה לשמאלו כדי שיראו העומדים לימינו כלשון המסכת סופרים. ד. לשיטת הלבוש יוצא שצריך לעשות סיבוב שלם לשמאלו.

ה. **שני חצאי סיבוב:** ה. למשנה הלכות, כוונת השו"ע לעשות שני חצאי סיבוב, תחילה חצי סיבוב לימינו, ואח"כ חצי סיבוב לשמאלו. ו. לאבן ישראל, יעשה שני חצאי סיבוב להיפך, תחילה לשמאל, ואח"כ לימין.

ו. **בדיעבד:** העושה הגבהה ומראה את הכתב לכולם, אפילו אם שינה ולא עשה כסדר הראוי, עליו נאמר 'ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת'. לא עשה הגבהה כדין, הרי הוא בכלל ארור.

נושא הגיליון הבא:

'שנים מקרא ואחד תרגום'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

הודעת מערכת:

בחודש ניסן לא מופיע גיליון
הגיליון הבא יופיע אי"ה ביום ג' פרשת תזריע מצורע א' אייר תשפ"ה
א כשרץ פרייליכן פסח

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשוט
- שיעורים יומי עיון
- בית הוראה טלפוני
- בירורי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

מכון הילכתא

מענה אנושי: 02-5350-535 פקס: 02-6507-823

לקבלת הגיליון במייל: 5047867@gmail.com

קו מידע הלכתי

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...